

Nieuwe demografische databronnen

In het demografisch onderzoek verschijnen veel nieuwe databronnen, die op hun beurt tal van onderzoeksmogelijkheden openen. Demografen hebben soms moeite om het overzicht te houden. Een studiemiddag van de Nederlandse Vereniging voor Demografie op 6 april in Amsterdam bood informatie uit de eerste hand van betrokken deskundigen.

Er kwamen rond dertig demografen; de discussie werd geleid door Leo van Wissen.

In een vijftal lezingen werden de belangrijkste ontwikkelingen op een rij gezet. Het in deze sfeer toonzetende Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) leverde twee lezingen. Bart Bakker beschreef de ontwikkelingen rond het *Sociaal Statistisch Bestand* (SSB), een veelomvattend project waar steeds meer registers en steekproeven geïntegreerd worden

rond de Gemeentelijke Basisadministratie. Hiermee wordt het op den duur bijvoorbeeld mogelijk om arbeidsmarktparticipatie te koppelen aan gezondheidsinformatie op micro niveau. Carel Harmsen belichtte de arbeidsdeelname van allochtonen vanuit de Virtuele Volkstelling, een aan het SSB gelieerd project bij het CBS. Dat project is opgezet om te voldoen aan de eis van de Europese Commissie dat elke lidstaat een volkstelling met vergelijkbare gegevens levert. De virtuele volkstelling is vrij beschikbaar via de CBS website.

Pearl Dykstra (NIDI, UU) berichtte over de *Netherlands Kinship Panel Study* (NKPS). Momenteel wordt de tweede meting van dit survey verzameld, waardoor de onderzoeksmogelijkheden sterk worden uitgebreid. Het bestand is na aanvraag vrij toegankelijk voor onderzoekers.

Een inleiding van Kees Mandemakers (IISG) ging over de *Historische Steekproef Nederland HSN* en Luuk Schreven (NIWI) behandelde de *Digitale Volkstellingen*. Beide projecten zijn bijna afgerond en maken op micro- en macroniveau over langere perioden diepgaand demo-

grafisch onderzoek mogelijk. Veel materiaal is al direct beschikbaar als werkbestand. Rond de Digitale Volkstelling is ook een cartografische module gecreëerd waarmee gebruikers zelf kaarten kunnen maken op basis van historische gegevens. (Leo van Wissen)

@ www.nvdemografie.nl

VGI studiemiddag

Toepassingen nieuwe technologie in onderwijs en cultuur

Allerlei soort informatie is tegenwoordig via de mobiele telefoon, PDA of laptop te ontvangen. Bewindslieden hebben een weblog of ventileren hun mening via podcasts en chatsessies. Informatie vindt gemakkelijker zijn weg naar de eindge-

bruiker; het uitwisselen is een stuk flexibeler geworden. Tijdens een studiemiddag van de VGI wordt ingegaan op de vraag of deze toepassingen ook binnen het onderwijs en de erfgoedsector gebruikt kunnen worden. Hebben de nieuwe technologieën een innoverende impact op bijvoorbeeld het communiceren met het publiek of studenten, leiden ze tot een verbetering van de kwaliteit en welke investeringen zijn hiervoor nodig. Een veelgehoorde klacht is het gebrek aan tijd, aan middelen en aan kennis om met de mogelijkheden van de nieuwe media te experimenteren. Een viertal sprekers uit verschillende sectoren zal hierover zijn mening geven; na afloop is er tijd voor discussie.

De studiemiddag vindt plaats op vrijdag 16 juni, bij de Koninklijke Bibliotheek, Prins Willem-Alexanderhof 5 in Den Haag en begint om 13.00 uur. Deelname is gratis, maar aanmelden is gewenst. Dit laatste kan door een e-mail te sturen naar Paula Witkamp (paula.witkamp@bureau.knaw.nl). Het definitieve programma is te vinden op de VGI website: www.vgi-online.org.

Algemene Ledenvergadering VGI

De Algemene Ledenvergadering van de VGI zal plaatsvinden op vrijdag 16 juni aanstaande, voorafgaand aan de studiemiddag 'Toepassingen nieuwe technologie in onderwijs en cultuur'. Ook de Algemene Ledenvergadering vindt plaats bij de Koninklijke Bibliotheek in Den Haag en begint om 11.00 uur. *Let op:* in een brief aan de leden van de VGI is eerder gemeld dat de ALV op vrijdag 23 juni zou zijn. Dit is niet juist; dat moet zijn 16 juni 2006. (Marcel Ras)

DANS subsidieronde 2006 voorbij

De mogelijkheden van DANS op het gebied van het ondersteunen van kleine dataprojecten zijn voor 2006 al weer uitgeput. Wegens het grote succes van dit jaar zal DANS volgend jaar zeker weer een dergelijke aanvraagronde organiseren, met naar men hoopt een groter budget. Door het beperkte budget kon maar een klein aantal aanvragen worden gehonoreerd voor deze mogelijkheid om een klein dataproject, een verkenning of een haalbaarheidsstudie op het gebied van data-archivering te laten financieren. De website van DANS geeft over de subsidiekansen al enige tijd informatie op de pagina www.dans.knaw.nl/nl/data_deponeeren/kleine_projecten/. De maximale ondersteuning door DANS bij het uitvoeren van zo'n klein dataproject bedraagt € 10.000. Er was dit jaar voor dit doel in totaal € 50.000 beschikbaar. (Henk Harmsen)

VGI: 'Gebruik discussielijst'

Sinds een aantal jaren beschikt de Vereniging voor Geschiedenis en Informatica over een discussielijst. Deze kan door leden van de vereniging gebruikt worden voor discussie met de leden en discussie tussen de leden onderling. Maar ook voor het vermelden van nieuwtjes, het aankondigen relevante studiedagen en congressen, publicaties en vacatures. Alle leden van de VGI kunnen hier gebruik van maken door zich aan te melden voor de discussielijst en vervolgens hun berichten te sturen naar VGImaillijst@nic.surfnet.nl.

Nog lang niet alle leden zijn geabonneerd op de lijst en ook lang niet alle leden/abonnees maken er actief gebruik van. Het bestuur van de VGI roept haar leden op om lid te worden van de lijst en daar ook actief aan bij te dragen: 'Op deze manier kunnen we onderling kennis en informatie uitwisselen binnen de vereniging'. Opgeven voor de discussielijst kan door een mail te sturen naar marcel.ras@kb.nl, vermeld hierin uw naam en het mailadres waarmee u wilt deelnemen aan de discussielijst.

Bent u al geabonneerd op de lijst, denk er dan aan om in geval van wijziging van uw mailadres uw nieuwe adres door te geven, zodat dit ook in de lijst aangepast kan worden. Ook dit kan door een mail te sturen naar marcel.ras@kb.nl. (Marcel Ras)

DANS ontwikkelt datakeurmerk

Er is een eenduidige strategie nodig om de kwaliteit van digitale data te garanderen en deze voor de lange termijn beschikbaar te houden. Vanuit die gedachte ontwikkelt DANS met andere instellingen een datakeurmerk.

Bij digitale duurzaamheid gaat het volgens DANS' adjunct-directeur Henk Harmsen om betrouwbaarheid: van de data zelf, van de toegankelijkheid van de data en van de bewaarplaats of bewaarder. Zijn de data op een betrouwbare manier tot stand gekomen en zijn het nog steeds de zelfde data als die de auteur oorspronkelijk in het archief heeft gezet. En hoe betrouwbaar is de toegankelijkheid? Als het privacygevoelige informatie betreft, is er dan voor gezorgd dat niet Jan en alleman deze data zomaar kunnen benaderen? Tenslotte gaat het over de betrouwbaarheid van het archief als duurzame bewaarder. Is de instelling ook organisatorisch in staat om het opslaan van data en de beschikbaarstelling voor onbepaalde tijd te garanderen? Is er een goede infrastructuur en wordt erover nagedacht hoe met de data om te gaan?

DANS heeft de opdracht, zo legt Harmsen uit, om aanbevelingen te doen voor criteria waaraan wetenschappelijke digitale archieven moeten voldoen. Uit die criteria zal het beoogde datakeurmerk voortkomen. De archieven die DANS zelf beheert zullen als eerste aan dit keurmerk gaan voldoen. Andere organisaties die zich aansluiten bij het netwerk van thematische data-archieven dat DANS ontwikkelt zullen de betrokken data op den duur in overeenstemming moeten brengen met de

criteria van het keurmerk, evenals de partners die gezamenlijk met DANS een Thematisch Ontwikkelprogramma (TOP) opzetten.

De eisen zijn generiek geformuleerd en toepasbaar voor alle datatypen in alle vakgebieden van de geesteswetenschappen en de gedrags- en maatschappijwetenschappen. De cri-

teria sluiten aan bij (inter-)nationale initiatieven.

Om de acceptatie van het DATA-keurmerk gemakkelijk te maken worden zo weinig mogelijk regels dwingend voorgeschreven en wordt er zoveel mogelijk gebruik gemaakt van aanbevolen richtlijnen, *preferred standards* en *good practices*.

@ www.dans.knaw.nl/nl/datakeurmerk/

IN MEMORIAM JORIS NOBEL

Op 11 april overleed Joris Nobel, 51 jaar oud. Joris was jarenlang waarnemer van het Centraal Bureau voor de Statistiek in het bestuur van het Wetenschappelijk Statistisch Agentschap (WSA), dat vorig jaar is opgegaan in DANS. Als senior adviseur bij de centrale Beleidsstaf van het CBS was hij nauw betrokken bij alles wat speelde rondom de toegang tot onderzoeksdata.

Ik heb Joris in het begin van de jaren tachtig leren kennen, toen ik me naar aanleiding van mijn dissertatieonderzoek kritisch opstelde tegenover het betalen van grote bedragen voor CBS-data. Het WSA is destijds zelfs opgericht om het probleem van zulke betalingen door individuele onderzoekers op te lossen.

Joris wilde zelf altijd zo laag mogelijke drempels (ook financiële) voor wetenschappelijke toegang tot CBS-data, maar moest zich tevens houden aan het officiële beleid. Hij was ook een warm pleitbezorger van de digitalisering van de gepubliceerde volkstellingen 1795-1971, een project met onder andere het Nederlands Instituut voor Wetenschappelijke Informatiediensten. Dat 'prachtproject' is inmiddels zo goed als voltooid. Vaak als ik op het CBS was, liep ik even bij Joris langs om bij te kletsen over van alles en nog wat, de laatste maanden vooral over de vernieuwing van het datacontract van WSA en CBS.

Joris was een joviale, aardige, ruimhartige en soms kwajongensachtige generatiegenoot maar hij

was ook een gewiekste tacticus en diplomaat, die hield van zijn werk. Nog maar een paar weken geleden werd bekend dat hij een hersentumor had. Het is nauwelijks voor te stellen dat hij er niet meer is. Ik mocht hem graag en waardeerde hem zeer. Velen met mij zullen hem missen.

Peter Doorn